

INVENTARISEREN: HOE EN WAAROM

Waarom inventariseren?

- Beheer
- Wettelijke verplichting
- Conservatie / restauratie
- Calamiteiten
- Bruiklenen
- Tentoonstellingen
- Onderzoek
- Herbestemming
- Ontsluiting

Meerwaarde van digitale inventaris

- Standaardisering
- Werkinstrument
- Ondersteuning
- Eenvormigheid
- Ontsluiting

➤ www.religieuserfgoed.be

➤ www.crkc.be

Praktisch: het maken van een kerkinventaris

De voorbereiding

Vele handen maken licht werk

Verzamel informatie

Maak een rondgang

Praktisch: het maken van een kerkinventaris

Werkwijze

Wat inventariseren? -> erfgoedinventaris

Werk systematisch: per ruimte, niet per objectsoort

Benodigdheden: ladder – meter – loep – zaklamp -
effen achtergrond – fotoestel – invulfiches

Praktisch: het maken van een kerkinventaris

Standaard invulfiche

1 fiche per inventarisnummer

Zeker invullen:

- Objectnaam: zie lexicon religieus erfgoed. (Vb: schilderij)
- Titel. (Vb: Heilige Familie)
- Afmetingen
- Materialen en technieken
- Toestand
- Opschriften: teksten, signaturen, merktekens
- Locatie van het object
- Beschrijving

Praktisch: het maken van een kerkinventaris

Facultatief:

- plaats van vervaardiging
- datering
- vervaardiger

Bij twijfel blijf je beter algemeen. Gok niet en vul geen verkeerde informatie in.

Hoe invullen?

AFMETINGEN

- rolmeter, vouwmeter
- Altijd in centimeters
- Grootste afmetingen / buitenste maten
- Hoogte / breedte / diepte
- Hoogte / diameter
- Schilderijen: met en zonder lijst
- Totale afmetingen: inclusief voet,...
- Diverse onderdelen: apart opmeten
- Kelken e.d.: diameter voet, diameter cuppa, ev. deksel

Hoe invullen?

MATERIALEN EN TECHNIEKEN

- Bekijk alle zijden: achter- en onderzijde tonen vaker het materiaal
- Slijtplekken tonen het materiaal
- Gebruik de juiste termen: consulteer de databank
- Gok niet, blijf algemeen. Vb. 'metaal'.
Verduidelijk in de beschrijving: vb. goudkleurig metaal

Hoe invullen?

TOESTAND

- Elke object- en materiaalsoort heeft specifieke schadebeelden
- Voorbeelden in brochures van Monumentenwacht
- Goede, matige, of slechte staat
- Is het object volledig of niet?
- Beschrijf wat je ziet

Schadebeelden

Schimmel

Schadebeelden

Lacunes

Schadebeelden

	volwassen insect	larve	sporen	
<p>Kleine klopkever (<i>Anobium punctatum</i>)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ■ 2,5 tot 5 mm ■ donkerbruin ■ dekschilden met kleine putjes in evenwijdige rijen ■ knobbeltje op nekschild 	<ul style="list-style-type: none"> ■ levenscyclus van 2 tot 8 jaar 	<ul style="list-style-type: none"> ■ vermolming (memel of 'milver') ronde uitvliegopeningen, diameter 1 tot 2 mm ■ boormeel als fijn, lichtgeel zand, sigaarachtige staafjes die wat op op rijstkorrels lijken (onder loep) 	
<p>Grote klopkever (<i>Xestobium rufovillosum</i>)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ■ 4 tot 8 mm ■ donkerbruin en gevlekt met gelige tot grijze haartjes ■ kop verscholen onder borststuk 	<ul style="list-style-type: none"> ■ erg diep in het hout ■ levenscyclus van 1 tot 12 jaar ■ beste ontwikkeling bij 22-25°C, RV van 80 % en houtvochtgehalte vanaf 22 % 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ronde uitvliegopeningen, diameter 2 tot 4 mm ■ boormeel oranjeachtig tot licht bruin ■ kleine lensvormige bolletjes (+/- 0,5 mm) 	

Inventariseren: objectsoorten

SCHILDRIJEN

- Paneel of doek
- Olieverf – of niet?
- Vorm
- Lijst: verguld of niet
- Voorstelling: in detail
- Opschriften: letterlijk

SCHILDERIJEN

- olieverf op doek
- ovaal schilderij
- bisschop, priesters, misdienaars
- in een kerkinterieur

Inventariseren: objectsoorten

BEELDHOUWWERKEN

- Hout, steen, gips
- Vol of hol
- Onderzijde / achterzijde
- Beschilderd, kleuren?
- Wie of wat? Hoe afgebeeld?
- Grondige beschrijving

BEELDHOUWERKEN

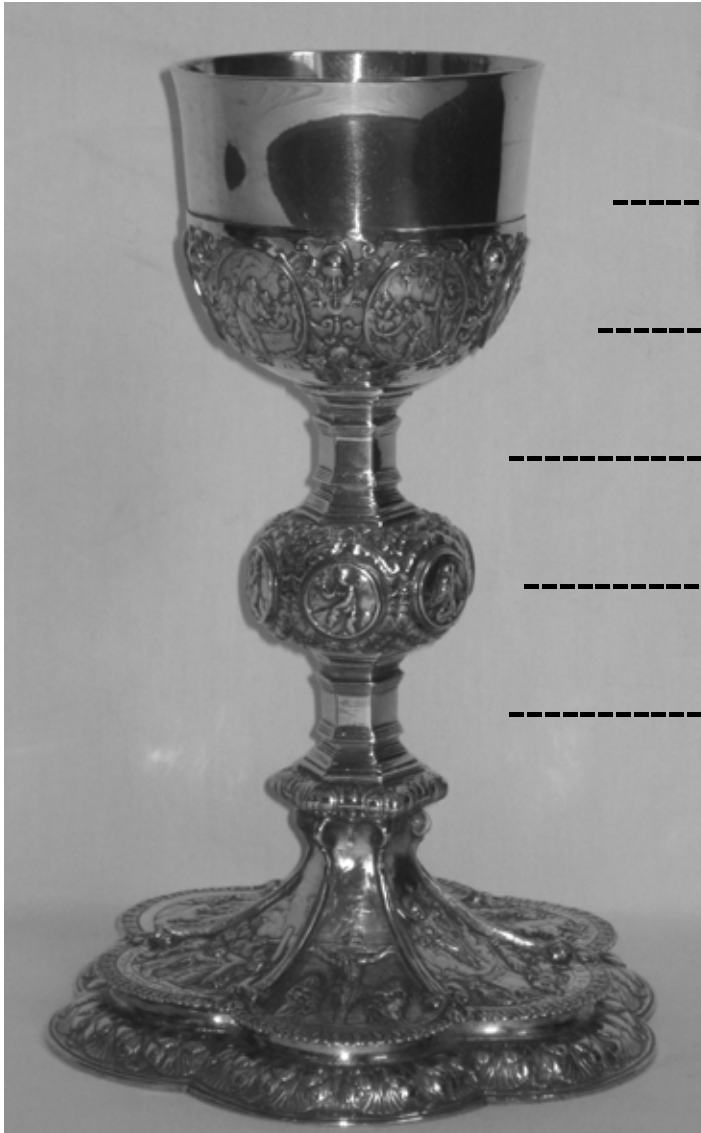
Heilige Dominicus, driemaal anders

Inventariseren: objectsoorten

LITURGISCHE VATEN

- van de voet naar boven toe beschrijven
- per onderdeel de vorm beschrijven
- per onderdeel de siermotieven of afbeeldingen beschrijven
- teksten noteren
- let op merktekens
- materialen: messing, zilver
- technieken: verguld, verzilverd

LITURGISCHE VATEN

-----cuppa

-----tegencuppa

-----stam

-----nodus

-----stam

-----voet

LITURGISCHE VATEN

- goudkleurig: verguld
- merken?
- voet: zeslobbig
- met kruisjes en letters
- stam: zeszijdig
- met bloempjes
- nodus: met pareltjes
- cuppa met tekst
- kleine tegencuppa van bladmotiefjes

LITURGISCHE VATEN

ZILVERMERKEN

- merken identificeren vergt ervaring en studie
- toch alle merken bekijken; maak detailfoto's
- noteer hoeveel merken, en waar
- op voetrand, rand van de cuppa, in of op de voet
- proefsteek

Inventariseren: objectsoorten

MEUBILAIR

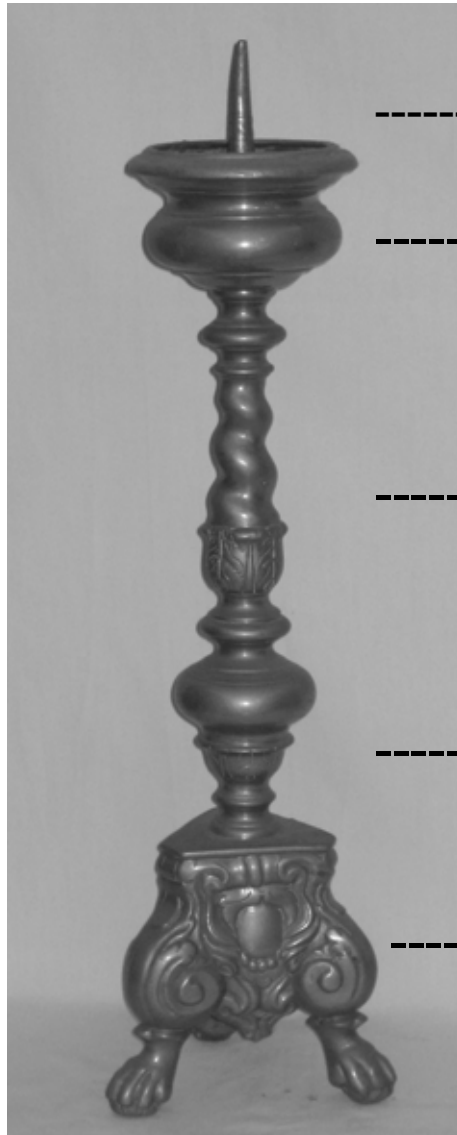
- hout, steen, metaal,...
- een constructie met uiteenlopende materialen en afwerkingen
- beschrijf het algemeen uitzicht: welke kleur? (vb. zwart marmer, wit geschilderd, verguld)
- vorm van de poten, van het tafelblad, van de deuren,...
- welke voorstellingen, teksten enz.
- doe dit per onderdeel (vb. bij altaren)

Inventariseren: objectsoorten

VERLICHTING

- vaak metaal, soms hout
- koper: roodachtig / messing: geel (“geelkoper”)
- zilver
- verguld, verzilverd (ook voor hout)
- beschrijven van onder naar boven
- siermotieven per onderdeel beschrijven

VERLICHTING

-----kaarsenpin

-----vetvanger

-----stam

-----nodus

-----voet

Inventariseren: objectsoorten

RELIGIEUS TEXTIEL

- textiel inventariseren is een zware opgave voor de leek
- materialen en technieken: werk voor specialisten
- materialen: zijde, metaaldraad, katoen, linnen, wol
- technieken: borduurwerk, applicatie, kloskant,...
- zoek steeds naar een etiket
- som de onderdelen van een parament op: alle toebehoren
- vorm van de kazuifel: wijd of vioolkast?
- welke kleuren, motieven, welke voorstellingen?

RELIGIEUS TEXTIEL

RELIGIEUS TEXTIEL

- wijde kazuifel
- grond: rood
- motief: JHS en kruisen in schildjes
- kruis: groen
- met gele bladmotieven
- op de kruising PX en druiventrossen

FOTOGRAFEREN: ABSOLUUT NOODZAKELIJK

- Van elk object / inventarisnummer moet minstens één goede foto gemaakt worden
- een inventaris met foto's is gemakkelijker te gebruiken
- foto's laten toe iets te herkennen
- grote hulp bij diefstal, restauratie
- hulp bij samenstellen van tentoonstellingen, brochures enz.

FOTOGRAFEREN

- De foto moet duidelijk zijn: frontaal
- gebruik een neutrale en effen achtergrond, vb. een niet-glanzend doek of een groot stuk wit karton
- zorg voor een goede belichting: zo weinig mogelijk flitsen. Let op bij rechtstreekse zoninval
- vermijd tegenlicht
- centreer het onderwerp
- neem meerdere foto's van hetzelfde object
- neem indien nodig voldoende detailfoto's
- neem indien nodig foto's van de zijkant en de onderkant van het object

OBJECTEN NUMMEREN

- geen absolute noodzaak
- nummeren op een omkeerbare en onschadelijke manier
- geen lijm, etiketten, kleefband, stift, metaal (nieten, spelden)
- nooit krassen, graveren, metalen plaatjes enz.
- discreet
- bij textiel: stoffen label met watervaste stift; met enkele steekjes vastmaken
- labels met een touwtje: veilig; handig voor ongebruikte objecten
- omslachtig maar doeltreffend: vernis-stift-verniss methode
- **NOOIT OP ONSTABIELE ONDERGROND**
- gebruik bij kwetsbare objecten liever een doos(je)
- bij een goede fotoinventaris is nummeren niet nodig

meer informatie

- CRKC: *Handleiding voor het opstellen van een kerkinventaris*, Heverlee, 2011
www.crkc.be   info@crkc.be   tel. 016 40 60 73
- De dienst erfgoed van uw provincie
- www.religieuserfgoed.be
- www.monumentenwacht.be
- www.kikirpa.be
- www.inventaris.vioe.be
- Mieke van Zanten, *Religieus erfgoed uit kerken en kloosters in de Lage Landen, Geïllustreerd lexicon van Nederlandse en Vlaamse termen*, Zutphen, 2008